

ICHA-FP Tervishoiuteenuse osutamise kulude liigitus tegurite järgi

(inglise keeles <https://www.oecd.org/els/health-systems/a-system-of-health-accounts-2011-9789264270985-en.htm>, alates lk 212)

FP.1 Tööjõukulud

FP.1.1 Töötajate palk

FP.1.2 Sotsiaalmaks

FP.1.3 Muud töötajatega seotud kulud

FP.2. Füüsilisest isikust ettevõtja tasustamine

FP.3 Ostetud kaubad, materjalid, tööd ja teenused

FP.3.1 Tervishoiuteenused

FP.3.2 Ravimid ja muud tervishoiukaubad

FP.3.2.1 Ravimid

FP.3.2.2 Muud tervishoiukaubad

FP.3.3 Muud (mittetervishoiu) teenused

FP.3.4 Muud (mittetervishoiu) kaubad

FP.4 Põhivara kulum

FP.5 Muud tegevus-, äri- ja finantskulud

FP.5.1 Maksud

FP.5.2 Muud kulud

Kirjeldab tervishoiusüsteemi kulude jagunemist tootmistegurite järgi ning jaotab kulud lõpptarbimise eesmärgi järgi. Seetõttu teistele edasiantavad sihtotstarbeliste eraldiste ja toetuste kulud ei kajastu mitte edasiandja (vahendaja) kuludes, vaid lõpptarbimise kohas.

Kulude liigitus jälgib põhimõtteliselt Äriregistri majandusaasta aruande Tulemiaruaruande kulude osa jaotust.

FP.1 Tööjõukulud

Kõik tööjõukulud kokku. Siia kuuluvad palgakulu, tööandja poolt palgafondilt tasutud sotsiaal- ja töötuskindlustusmaksed ja kõik muud tööjõukulud, tasu ületunnitöö ja öötöö eest, preemiad, hüvitised ning mitterahalised eraldised.

Tööjõukulud hõlmavad tervishoiuteenuse osutajate poolt palgatud kõikide töötajate tasusid sõltumata sellest, kas nad on tervishoiutöötajad (sh residendid) või mitte.

On oluline, et mis tahes ostetud teenuseid, nagu koristus- ja toitlustusteenused haiglates, käsitletakse ostudena ning nende töötajate palgad ei kuulu selle kirje alla.

Kui aktsionärid töötavad äriettevõttes ning neile makstakse lisaks dividendidele ka töötasu, siis koheldakse neid töötajatena. Ükskõik mis tüüpi äriettevõtte omanikke, kes seal töötavad ning saavad tasu, mis ei ole ettevõtte tulude väljamakse, koheldakse samuti töötajatena.

Üliõpilasi, kes panustavad oma tööga ettevõtte tootmisprotsessi, näiteks praktikantide ja õendusõpilastena, käsitletakse töötajatena ka siis kui nad väljaõppe käigus tehtava töö eest tasu ei saa.

FP.1.1 Töötajate palk

Palgakulu kokku, mida tööandja arvestab kõikidele töötajatele (ka töövõtulepinguga töötajatele) aruandeperioodil tehtud töö eest. Palgakulu sisse arvestatakse: põhipalk; lisatasu; preemia; puhkusetasu (kajastatakse puhkusekohustuse tekkimise perioodil, s.o siis, kui puhkus on tegelikult välja teenitud ja nõudeõigus tekkinud); tagatised ja hüvitised, mida makstakse palgaseaduses ettenähtud juhtudel; hüvitised töölepingu lõpetamisel; erisoodustused koos tulumaksuga (näiteks lähetuskulud või päevaraha maksmine valitsuse kehtestatud piirmäärasid ületavas osas jt vastavalt tulumaksuseadusele); tasu, mida tööandja maksab edasi töötaja haiguse, tööõnnetuse, sünnituspuhkuse või osalise tööajaga tööle üleviimise korral jm tööajaga seotud kulud. Palgakulu sisaldab ka tööandja enda palgakulu, kui ta töötab selles ettevõttes. Palgakulu näidatakse koos töötajate tulumaksu ja pensionisambamaksetega.

Palgakulu sisse ei arvestata: sotsiaalmaksu ja töötuskindlustusmaksu, mida peab maksma tööandja, puhaskasumi jaotamisest tehtavaid väljamakseid (dividendid), FIE enda töötasu, sest tema töötasu on ettevõtluse aasta tulek, teenusena sisse ostetud töid.

FP.1.2 Sotsiaalmaks

(Üksikasjad SNA 2008 7.56 <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/SNA2008.pdf> lk 199/141)

Sotsiaalmaks on tegelik või arvestuslik väljamakse sotsiaalkindlustussüsteemi, et tagada töötajatele ravikindlustus ja sotsiaaltoetused, kaasa arvatud pensionid ja muud pensionile jäämise hüvitised. Siia tuleb märkida maksed töötajate sotsiaalkindlustuse eest (ka sissemaksed pensionifondi).

Kuna tööandja sotsiaalmaksed tehakse töötaja kasuks, siis nende väärtus registreeritakse töötajatele makstava hüvitise ühe komponendina. Sotsiaalmaks on sellisel juhul kinnitatud töötajate poolt makstud jooksvate siiretena sotsiaalkindlustussüsteemi või muudesse tööhõivega seotud sotsiaalkindlustussüsteemidesse.

FP.1.3 Muud töötajatega seotud kulud

Inimeste töö hoidmise meetmeid on paljudes riikides arendatud, et tagada tervishoiutöötajate poolt osutatavad teenused ka rasketes oludes. Need tingimused võivad varieeruda vastavalt sotsiaalsele olukorrale, geograafiale ja haigusseisunditele (nt nakkushaigused nagu HIV/AIDS) ning vastavalt äärmuslikele ilmastikutingimustele, madalatele palkadele jne. Siin võib käsitleda ka spetsiaalseid rahalisi ja mitterahalisi stiimuleid (soodustusi).

Samuti võib siin käsitleda erisoodustusi, näiteks auto eraldamist töötajale, või hüvitisi, et töötaja saaks soetada auto märkimisväärse allahindlusega.

FP.2 Füüsilisest isikust ettevõtja tasustamine

Siia rühma kuuluvad tervishoiuteenuseid osutava FIE tasu, sissetulekud ja tulu.

FIE sissetulek viitab maksetele patsientide poolt pärast tervishoiuteenuse lõpptarbimist. Siia alla kuulub tasu tervishoiutöötaja poolt tehtud töö eest ja nende kui ettevõtte omaniku või ettevõtja kasum.

Omastehooldaja kui tasustatud õendusabi osutaja sissetulek on kajastatud FP.2 alla, pärast koduhooldusteenuse kulude mahaarvamist.

Mittetasustatud füüsilisest isikust ettevõtjatest tervishoiutöötajate sissetulek on nende tasu miinus muud nende tööga seotud kuluartiklid. Muud kulud on maksed liisingute eest, intressid, põhivara kulum ja muud sisendid, mida nende praksises kasutatakse.

Sisse ei pea arvestama vara soetamist (FP.3) ja põhivara kulumit (FP.4), samuti ka mitte kapitalikulu (rahalist ja mitterahalist). Rahaline kapitalikulu on kajastatud kirjes FP.5.2 „Muud sisenditega seotud kuluartiklid“.

FP.3 Ostetud kaubad, materjalid, tööd ja teenused

Rühma kuulub kaupade, materjalide, tööde ja teenuste koguväärtus, mis on vajalikud meditsiiniliste kaupade tootmiseks ja teenuste osutamiseks ning mis on teistelt ettevõtetelt sisse ostetud. Eeldakse, et kõik materjalid ja teenused tuleb tootmistegevuse perioodil täies ulatuses ära tarbida.

Materjalid on sisendid, mis on vajalikud erinevateks tegevusteks tervishoiusüsteemis. Need võivad olla väga spetsiifilised, nagu ravimid ning kliiniliste-laboratoorse uuringute tarvikud või olla universaalse kasutusega, nagu näiteks paberid ja pliiatsid. Siia kuuluvad ka materjalid, mis on kahjustunud, kadunud, tahtmatult vigastatud või varastatud. Tavaliselt on materjalid odavamad kui kapitalikaubad (masinad ja seadmed).

Ostetud teenuste hulka kuuluvad teiste majandusüksuste osutatud teenused. Ostetud teenused on tavaliselt üldteenused, mida pakuvad tervishoiuvälised teenuseosutajad, näiteks raamatupidamine, valveteenus, hoonete ja seadmete rent ja hooldus ning koristamine. Samuti võivad need olla tervishoiuteenused, näiteks laboratoorsed teenused, radioloogiateenused ning patsientide transport.

FP.3.1 Tervishoiuteenused

Üks põhjusi, miks tervishoiuteenuste arvestamine on nii keeruline, on selles, et see võib hõlmata endas märkimisväärselt palju tervishoiuteenuste alltöövõttu, nagu näiteks diagnostika- ja radioloogiateenused ning laboratoorsed teenused või otsest tervishoiuteenuse osutamist spetsialiseerunud personali poolt, nagu taastusravi, õendusabi, dialüüs ja teatud tüüpi vähiravi.

Teenuseosutaja ostetud tervishoiuteenuseid, mille eesmärk on täiendada nende poolt pakutavate teenuste paketti, võib osutada asutuste siseselt või mujal.

Ostetud teenus võib olla patsiendi transportimine teise asutusse, kus teenust osutatakse. Näiteks kui patsient viiakse teise haiglasse, et ta saaks spetsiaalset ravi või analüüse, nagu näiteks radioloogiateenuseid. Samuti on võimalik, et teenused liiguvad teenuseosutaja erinevate asukohtade vahel, näiteks kui analüüsi- ja radioloogiatulemused toimetatakse kohale elektroonilisel või muul viisil. Siia kuuluvad ka proovid laborianalüüside jaoks, mida tegelikult tehakse ja analüüsitakse erinevates asukohtades. Teenuseosutaja võib tulla ka patsiendi juurde.

FP.3.2.1 Kulutused ravimitele ja FP.3.2.2 Muud tervishoiukaubad

Ravimid on kõik keemilised ühendid, mida kasutatakse haiguse või muu terviseprobleemi diagnoosimiseks, raviks või ennetamiseks. Need on ka aktiiv- ja muud keemilised ained, mida kasutatakse laboriuuringutes. See rühm katab kogu ravimite ja muude meditsiinkaupade kasutuse, olenemata teenuseosutajast ja teenusepakkumise viisist. Seega, haigla patsientide ravimite kasutamine, proteesid, meditsiinitarvikud ning -seadmed ja muud terviseiga seotud tooted tuleb välja tuua siin.

Annetatud materjalide ja tarvikute puhul tuleb näidata toote ostuväärtus, et kirja pandud kogused oleksid turuhinnas ning maha oleksid arvatud toetused ja kaudsed maksud. Kui annetatud materjalidel või tarvikutel puudub ostuhind, sest kohalikul turul see puudub, siis tuleb võtta arvesse annetuse tegija makstud hind. Näiteks ravimid või tarvikud vähi või HIV/AIDS-i raviks, nagu antiretroviiruse ravimid.

- Siia kuuluvad: ravimid ja farmaatsiatooted nagu vaktsiinid, seerumid ja muud tarbitavad kaubad, nagu vatt, haavasidemed ning töövahendid, mida kasutatakse ainult või põhiliselt tööl, näiteks riided ja jalatsid, mida kantakse ainult või põhiliselt tööl olles (nagu kaitseriided ja vormirõivad).
- Ei kuulu: kaubad, mis on ostetud varude suurendamiseks, näiteks tulevikus kasutamiseks ostetud ravimid. Välja on samuti arvatud seadmed ja töövahendid, mida korduvalt kasutatakse ning mis on osa põhivarast.

FP.3.3 Tervishoiuvälised teenused ja FP.3.4 Tervishoiuvälised kaubad

Siia kuuluvad kaubad ja teenused, mida kasutatakse tervishoiuteenuste tootmisel, kuid ei ole oma põhiolemuselt tervishoiuteenused. Näiteks need, mis on vajalikud teenuseosutaja tööprotsessi administreerimiseks (nt tarkvara, pliiatsid ja paber), toitlustamine (et tagada haiglates ööpäevaringsed teenused, kui see ei ole alltöövõtt), transport (nt kütus ja vahendid sõidukite kasutamiseks) või muud üldised vajadused, nagu elekter, küte, vesi jne.

Siia kuuluvad hooldus- ja remonditööd ning ostetud teenused, nagu personali koolitamine, rakenduslik uurimistöö, transport, majutus, toitlustamine ning seadmete ja hoonete rent. Välja on arvatud töötajate hüvitisteks kasutatud teenused.

FP.4 Põhivara kulum

Põhivara kulum on tootmiskulu. Üldiselt võib seda defineerida kui aruandeperioodil teenuseosutajal tekkinud põhivara varude jooksva väärtuse kahanemist, mis on tekkinud füüsilise amortiseerumise, ettenähtud iganemise või tavaliste või õnnetusega seotud kahjude tulemusel. See jätab välja kahjud, mis on saadud sõjategevuse või loodusõnnetuse tulemusel (vt SNA 2008, 6.244). Raamatupidamises on põhivara kulum majanduslik konstruktsioon, mida peab eristama amortisatsioonist, mis on õiguslik konstruktsioon. Tihti viivad need kaks konstruktsiooni eri tulemusteni. Põhikapitali kasutamine peaks väljendama algkapitali kasutamist tootmistegurina tootmishetkel. Siia kuuluvad ka hoonete, seadmete ja muude kapitalikaupade (nt sõidukid) raamatupidamislik kasutusea arvestatud väärtus. Siia ei kuulu seadmete või hoonete kasutusrent, teenustasud, vahendustasud jne. Need kajastatakse teenuste ostmisena.

FP.5 Muud tegevus-, äri- ja finantskulud

Siia kuuluvad kõik finantskulud, näiteks laenumaksed, maksud jne.

FP.5.1 Maksud

SNA definitsiooni järgi on maksud ettevõtja rahalised või mitterahalised kohustuslikud, katteta maksed valitsusüksustele – valitsusasutustele või omavalitsusüksustele. Need on katteta, sest valitsusüksus ei anna ettevõttele makse eest midagi vastu, kuigi valitsusüksused võivad kasutada maksudest kogutud rahalisi

vahendeid kaupade või teenuste tagamisel teistele üksustele, kas kogukonnale kollektiivselt või üksikisikutele individuaalselt. Siia kuuluvad tootmismaksud ja tootemaksud. Nagu nimi viitab, makstakse tootemaksu ühiku kohta. Maks võib olla kindel summa, mis oleneb toote kogusest, või olla protsent toote müügihinnast, nt käibemaks. Tootmismaksud on tootjale kehtestatud maksud, mis ei ole lisatud tootehinnale ega arvestatud maha tootja kasumist. Näiteks maale, tööruumidele kehtestatud maksud, mida kasutatakse tootmisel.

Maksud on seadusega või seaduse alusel valla- või linnavolikogu määrusega riigi või kohaliku omavalitsuse avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks või selleks vajaliku tulu saamiseks maksumaksjale pandud ühekordsed või perioodilised rahalised kohustused.

FP.5.2 Muud kulud

Siia kuuluvad mujal liigitamata tehingute kulud, näiteks notarikulud, valitsuse määratud rahatrahvid ja viivised, intresskulud, kahjukindlustusmaksed ning -nõuded.